Valiokunnan lausunto YmVL 52/2018 vp– E 115/2018 vp

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Euroopan metsiä koskevan oikeudellisesti sitovan sopimuksen neuvotteluiden uudelleenkäynnistäminen

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Euroopan metsiä koskevan oikeudellisesti sitovan sopimuksen neuvotteluiden uudelleenkäynnistäminen (E 115/2018 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- kansainvälisten asiain neuvos Teemu Seppä, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Maarit Loiskekoski, ympäristöministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Valtioneuvoston kirjelmä koskee Euroopan metsäsopimusneuvottelujen uudelleenkäynnistämistä koskevaa päätöstä, joka on 53 Euroopan maan metsäministereiden sekä UE:n hyväksyttävänä kirjallisessa menettelyssä, jonka määräaika on 19.3.2019. Asian käsittelyn arvioidaan käynnistyvän YK:ssa menettelyn päätyttyä, ja merkittävä osa sopimusmenettelyistä käytäisiin Suomen EU-puheenjohtajuuskauden aikana. EU:n vuonna 2013 laadittu neuvottelumandaatti on edelleen voimassa.

Parhaillaan kirjallisessa menettelyssä olevassa yksisivuisessa päätösluonnoksessa, jolla sopimusneuvotteluja jatkettaisiin, todetaan seuraavaa:

— FOREST EUROPE -maat ovat valmiita jatkamaan neuvotteluja Euroopan metsäsopimuksesta.
— Neuvottelut käydään YK-järjestelmän alla.
— Artikloja, joista on jo aiemmin ad ref sovittu, ei ole tarkoitus avata, ellei niitä ole tarpeen päivittää toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi.
— Kaikki aiemminkin neuvotteluissa mukana olleet maat ovat oikeutettuja osallistumaan neuvotteluihin (53 Euroopan maata ja EU).
— Forest Europe -prosessin tarkkailijasidosryhmät saavat osallistua tarkkailijastatuksella sopimusneuvotteluihin.
— Neuvottelut tulee käydä ripeästi ja kustannustehokkaasti.
— Neuvotteluihin tulee osoittaa lisärahoitusta.
— Pyydetään neuvotteluosapuolilta vapaaehtoista rahoitusta.
— Pyydetään UNECE:tä, apunaan FAO, kutsumaan neuvottelut koolle ja huolehtimaan neuvotteluiden sihteeripalveluista.
— Pyydetään Slovakian ministeriä lähettämään päätös UNECE:lle ja FAO:lle.
— Pyydetään UNECE:tä ja FAO:ta ripeästi toimimaan päätöksen mukaisesti.

Päätösluonnoksessa vetovastuu neuvottelujen tukemisesta osoitetaan UNECE:lle, apunaan FAO. Tämän takia todennäköistä on, että nämä kaksi järjestöä huolehtisivat myös mahdollisen tulevan sopimuksen sihteeristöpalveluista, siten että vetovastuu olisi UNECE:llä.

Varsinainen sopimustekstiluonnos on esitelty aiemmassa U-jatkokirjeessä (MMM2013-00411).

Valtioneuvoston kanta

Aikaisemmat valtioneuvoston ja eduskunnan linjaukset ohjaavat edelleen Suomen toimintaa metsäsopimusneuvotteluissa. Tämänhetkiseen käsittelytilanteeseen ja avoinna oleviin sopimusluonnoksen kohtiin liittyen valtioneuvosto nostaa esille erityisesti seuraavat näkökohdat ja täydentävät linjaukset:

1. Päätösluonnos metsäsopimusneuvottelujen jatkamisesta on Suomen tavoitteiden mukainen, ja valtioneuvosto puoltaa neuvottelujen käynnistämistä. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että jatkoneuvottelut käydään UNECE:n eli YK-järjestelmän alla ja siten edistetään kansainvälistä sääntöpohjaista yhteistyötä. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jatkoneuvotteluihin osallistuvat Euroopan maat laajasti, jotta sopimuksen merkitys kasvaisi myös maailmanlaajuisten metsäkysymysten osalta.
2. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sopimusneuvottelut saataisiin käyntiin ja valmiiksi mahdollisimman nopeasti. Neuvotteluprosessin tulisi olla mahdollisimman tehokas sekä turvata riittävä osallistuminen ja läpinäkyvyys. Valtioneuvosto katsoo, että neuvotteluprosessissa voitaisiin hyödyntää UNECE:ssa sovellettavia erilaisia menettelytapoja.
3. Neuvottelujen pohjana toimiva sopimusluonnos on vuodelta 2013, eikä sen johdanto-osa sisällä viittauksia uusimpiin kansainvälisen kestävän kehityksen ja metsäpolitiikan toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin (esim. Pariisin ilmastosopimus, Agenda 2030 ja YK:n metsiä koskeva strateginen suunnitelma 2030). Sopimustekstiä tulisi pyrkiä näiltä osin päivittämään. Muilta osin sopimustekstin sisältöä ei tulisi avata.
4. Koska syntyvästä sopimuksesta näyttäisi tulevan YK-sopimus ja UNECE näyttäisi olevan mahdollisen Euroopan metsäsopimuksen sihteeristön todennäköisin sijaintipaikka, olisi luon-

tevaa, että sopimuksen menettelytapoja koskevat kysymykset olisivat mahdollisimman yhteneviä UNECE:n käytäntöjen kanssa.
5. Sopimusluonnoksen mahdollisen seurantajärjestelmän (compliance) tulisi kuvastaa sopimuksen melko yleistä luonnetta. Valtioneuvosto tavoittelee läpinäkyvää rakennetta, mutta ei näe välttämättömänä tiukkaa seurantajärjestelmää sanktioineen.
6. Äänestysoikeus on ollut neuvotteluissa vaikea kysymys, koska EU-jäsenmaat muodostaisivat mahdollisessa äänestystilanteissa yksinkertaisen enemmistön. Valtioneuvosto on valmis joustavasti harkitsemaan vaihtoehtoja, jolla sopimus saadaan hyväksyttäväksi kaikille osapuolille, esimerkiksi tarkastelemalla konsensusmenettelyn laajaa käyttöä ja erilaisia äänestysmenettelytapoja.
7. Valtioneuvosto näkee tarkoituksenmukaiseksi, että sopimuksen ja sen sihteeristön rahoitus perustuisi pakolliseen jäsenmaksuun, käyttäen hyväksi YK:n maksuosuustaulukkoa. Tämä edesauttaisi sopimuksen ja sen sihteeristöjärjestelyjen hyväksymistä YK-elimissä, sillä sopimuksen ulkopuoliset maat tuskin suostuisivat siihen, että YK-järjestöt hoitaisivat sihteeristötehtäviä perusrahoituksella. Valtioneuvosto korostaa, että sopimuksen toimeenpano on ensi sijassa maiden itsensä vastuulla, ja tätä toimeenpanoa voitaisiin tukea vapaaehtoisella tuella.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan pitää tärkeänä, että metsäsopimusneuvottelut saadaan nopeasti uudelleen käyntiin ja prosessin tuloksena saataisiin aikaan oikeudellisesti sitova sopimus. Olemassa oleva sopimusluonnos vastaa sisällöltään metsien kestävää hoitoa ja käyttöä koskevia poliittisia päätöslauselmia, mutta oikeudellisesti sitovalla sopimuksella arvioidaan olevan enemmän käytännön merkitystä tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Sitova sopimus lisäisi ennustettavuutta ja läpinäkyvyyttä metsiä koskevissa tavoitteissa, halukkuutta investoida metsäsektorille ja maiden välistä yhteistyötä Euroopan tasolla. Suomella Euroopan metsäisimpänä maana on osaamista ja ajallisesti EU:n edustajana puheenjohtajakaudellaan erinomainen mahdollisuus edistää neuvotteluprosessia varmistaen, että sopimus kattaa tasapuolisesti metsien kestävän hoidon ja käytön taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen ulottuvuuden.

On tärkeää päivittää muutoin alustavasti sovittu sopimusluonnos lisäämällä siihen viittaukset Pariisin ilmastosopimukseen, Agenda 2030 -ohjelman tavoitteisiin ja YK:n metsiä koskevaan strategiseen suunnitelmaan. Näin sopimus voi toimia tehokkaasti mallina hyvien käytänteiden levittämisessä ja osaltaan myös alueellisena mallina muiden vastaavien sopimusten laatimiseksi ja tukea pyrkimystä jopa maailmanlaajuisen metsäsopimuksen aikaansaamiseksi. Valiokunta pitää tätä tärkeänä tavoitteena, sillä kaikki maailman maat tulisi sitouttaa metsäpolitiikassaan Pariisin sopimuksen toimeenpanon edistämiseen. Sopimuspuolten tulisi sitoutua lainsäädännöllisillä, hallinnollisilla ja muilla politiikan keinoilla edistämään sovittavia laaja-alaisia tavoitteita.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

Valiokunnan lausunto YmVL 52/2018 vp

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 26.2.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
varapuheenjohtaja Silvia Modig vas
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Sari Multala kok
jäsen Riitta Myller sd
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos